

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΑΠΟ 1 ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΟ ΑΝΤΙΤΥΠΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ

ΑΥΤΟ

«Αν διαβάσετε μόνο
ένα βιβλίο φέτος,
φροντίστε
να είναι αυτό.»

-Daily Express

ΘΑ

ΠΟΝΕΣΕΙ

Το μυστικό ημερολόγιο ενός νέου γιατρού

ADAM KAY

ΚΑΛΙΔΑΡΗ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Έγραψαν για το *Αυτό θα πονέσει*

«Ξεκαρδιστικό και σπαρακτικό... Το διάβαζα και οι γύρω μου άκουγαν οδυρμούς και ουρλιαχτά... κάποιες στιγμές πνιγόμενι από τα γέλια... Είναι ένα βιβλίο που μπορεί να πονάει, αλλά πονάει με τρόπο σημαντικό και απαραίτητο.»

–*The Times*

«Γνωρίζουμε ότι οι νέοι γιατροί περνάνε δύσκολα. Χρειαζόμασταν όμως την περιγραφή του Κέι για τις αγωνίες του κατά τις 97 ώρες που δούλευε κάθε εβδομάδα, για να δούμε πραγματικά πόσο δύσκολα περνάνε... Ξεκαρδιστικά μακάβριο.»

–*Sunday Times*

«Απίστευτα αστείο, πολιτικά εξοργιστικό και συχνά σπαρακτικό... Θα πρέπει να αποτελέσει ξυπνητήρι για όσους εκτιμάμε το σύστημα υγείας.»

–*Sunday Express*

«Μια εγκάρδια, ξεκαρδιστική εξομολόγηση... Η αφήγηση του Κέι, που δεν κρύβει τίποτα, δεν θα φέρει μόνο πολύ γέλιο, αλλά δίνει και μια συγκινητική αναφορά για την εμπροσθοφυλακή του συστήματος υγείας που είναι πάντα έτοιμη για μάχη.»

–*Financial Times*

«Το πνεύμα του Άνταμ Κέι είναι κοφτερό σαν νυστέρι... Οι περιγραφές του είναι αποκαλυπτικές για το πώς είναι πραγματικά η ζωή για τους νέους γιατρούς... Έξυπνο, σοφό και συχνά ιδιαίτερος συγκινητικό...»

–*Mail on Sunday*

«Βάναυσα αστείο... σε αφήνει με το στόμα ανοιχτό.»

–*New Statesman*

«Σπάνιο θεωρώ οποιοδήποτε βιβλίο με κάνει να κλαίω και να γελάω μαζί. Το *Αυτό θα πονέσει* είναι αυτό ακριβώς: ένα σπάνιο βιβλίο.»

–*Ian Rankin, συγγραφέας*

Από σεβασμό στην ιδιωτική ζωή των φίλων και των συναδέλφων που δεν θα ήθελαν να τους αναγνωρίσουν, έχω αλλάξει διάφορες προσωπικές λεπτομέρειες. Για την τήρηση του απορρήτου των ασθενών, έχω αλλάξει τις κλινικές πληροφορίες που μπορεί να βοηθούσαν στην αναγνώριση ατόμων, έχω αλλάξει ημερομηνίες¹ αλλά και ονόματα². Ανάθεμά με αν ξέρω γιατί –δεν είναι ότι μπορούν να με απολύσουν πια.

---

¹ Εργάστηκα σε πολλές πτέρυγες μαιευτικής και συνήθως οι άνθρωποι θυμούνται τις ημερομηνίες γέννησης των παιδιών τους.

² Έχω γενικά χρησιμοποιήσει ονόματα ασήμαντων χαρακτήρων του Χάρι Πότερ, ώστε να αντικαταστήσω τον έναν νομικό εφιάλτη με έναν άλλον.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή της αγγλικής έκδοσης	11
Εισαγωγή της διεθνούς έκδοσης	15
Σημείωμα της ελληνικής έκδοσης	19
1. Ανειδίκευτος.....	23
2. Νέος ειδικευόμενος – Πρώτο πόστο	49
3. Νέος ειδικευόμενος – Δεύτερο πόστο	77
4. Νέος ειδικευόμενος – Τρίτο πόστο	99
5. Παλαιός Ειδικευόμενος – Πρώτο πόστο	119
6. Παλαιός Ειδικευόμενος – Δεύτερο πόστο	145
7. Παλαιός Ειδικευόμενος – Τρίτο πόστο	171
8. Παλαιός Ειδικευόμενος – Τέταρτο πόστο.....	203
9. Επιμελητής.....	235
10. Επακόλουθα.....	259
<i>Ανοιχτή επιστολή στον υπουργό Υγείας .....</i>	<i>265</i>
<i>Επίλογος .....</i>	<i>267</i>
<i>Πρόσθετες καταχωρίσεις.....</i>	<i>271</i>
<i>Ευχαριστίες.....</i>	<i>279</i>

Εισαγωγή της αγγλικής έκδοσης

Το 2010, έπειτα από έξι χρόνια σπουδών και άλλα έξι στα νοσοκομεία, παραιτήθηκα από τη θέση μου του νέου γιατρού. Οι γονείς μου ακόμα μου το κρατάνε.

Έλαβα πέρισι ένα γράμμα από τον Ιατρικό Σύλλογο, που έλεγε ότι θα αφαιρούσαν το όνομά μου από το μπρώο των γιατρών. Δεν το λες και τεράστιο το σοκ, αφού δεν είχα ασκήσει το ιατρικό επάγγελμα εδώ και μισή δεκαετία,¹ αλλά το θεώρησα μεγάλη υπόθεση σε συναισθηματικό επίπεδο να κλείσω μόνιμα αυτό το κεφάλαιο της ζωής μου.

Τα νέα, πάντως, ήταν εξαιρετικά για το επιπλέον δωμάτιο στο σπίτι μου, καθώς το άδειασα από κούτες ολόκληρες με παλιά αρχεία, καταστρέφοντας έγγραφα πιο γρήγορα κι από τον λογιστή του Τζίμι Καρ². Το ένα πράγμα που διέσωσα από του Χάρου τα δόντια ήταν ο εκπαιδευτικός μου φάκελος. Γίνεται σε κάθε γιατρό

---

¹ Μια μελέτη του Υπουργείου Υγείας το 2006 αποκάλυψε ότι το κοινό πίστευε (και ευλόγως) ότι οι γιατροί περνούν κάθε χρόνο από αξιολόγηση. Η αλήθεια εκείνη την εποχή ήταν ότι οι γιατροί θα μπορούσαν μια χαρά να περάσουν την καριέρα τους από τη μέρα που πήραν το πτυχίο μέχρι τη σύνταξη χωρίς κανείς να ελέγξει αν θυμούνταν ακόμα ποια πλευρά της σύριγγας να κώνουν στους ασθενείς. Έπειτα από μια έρευνα για την υπόθεση Χάρολντ Σίπμαν, εισήχθηκε το 2012 μια διαδικασία επαναπιστοποίησης, με την οποία οι γιατροί πλέον αξιολογούνται κάθε πέντε χρόνια. Θα σας ανησυχούσε το γεγονός αν πολλά οχήματα στον δρόμο περνούσαν ΚΤΕΟ μόνο μια φορά τα πέντε χρόνια, αλλά φαντάζομαι πως από το τίποτα καλό είναι κι αυτό.

² Σ.Γ.Μ.: Βρετανός κωμικός που είχε κατηγορηθεί για φοροδιαφυγή.

η σύσταση να καταχωρίζουν τις κλινικές τους εμπειρίες, κι αυτό το λένε «αναστοχαστική πρακτική». Κοιτάζοντας τα περιεχόμενα του φακέλου για πρώτη φορά ύστερα από χρόνια, είδα πως η αναστοχαστική μου πρακτική ήταν το να πηγαίνω στο δωμάτιο εφημερίας του νοσοκομείου μου και να γράφω οτιδήποτε έστω ελάχιστα ενδιαφέρον είχε γίνει εκείνη τη μέρα σαν μία Άννα Φρανκ της ιατρικής (μόνο που ο χώρος που βρισκόμουν εγώ ήταν χειρότερος).

Ανάμεσα στα αστεία και στα τετριμμένα, τα αμέτρητα αντικείμενα σε διάφορες οπές και τη μικροπρεπή γραφειοκρατία, θυμήθηκα και τις βάρβαρες ώρες που δούλευα, αλλά και τον κολοσσιαίο αντίκτυπο που είχε στη ζωή μου η δουλειά του νέου γιατρού. Ξαναδιαβάζοντας τα περασμένα, ένιωσα πως όσα ζητούσαν από μένα ήταν ακραία και παράλογα, αλλά εκείνη την εποχή τα είχα αποδεχτεί όλα ως μέρος της δουλειάς. Υπήρχαν στιγμές που δεν θα είχα παραξενευτεί αν μια καταχώριση έλεγε «κολύμπησα ως την Ισλανδία για έναν προγεννητικό έλεγχο» ή «χρειάστηκε να φάω ένα ελικόπτερο σήμερα.»

Την ίδια περίπου εποχή που μέσα από το ημερολόγιό μου βίωνα εκ νέου όλες αυτές τις εμπειρίες, οι νέοι γιατροί του εδώ και του τώρα αντιμετώπιζαν τα πυρά των πολιτικών. Είχα την αίσθηση πως οι γιατροί δυσκολεύονταν πολύ να εκφράσουν τη δική τους πλευρά (ίσως επειδή περνούσαν όλη τους την ώρα στη δουλειά) και συνειδητοποίησα ότι το κοινό δεν άκουγε την αλήθεια για το τι πραγματικά σημαίνει το να είσαι γιατρός. Αντί να ανασπκώσω αδιάφορα τους ώμους μου και να καταστρέψω τις ενδείξεις, αποφάσισα να κάνω κάτι για να αποκαταστήσω τις ισοροπίες.

Ιδού λοιπόν: τα ημερολόγια που κράτησα την περίοδο που πέρασα στο NHS³, με τα κονδυλώματα και όλα τα συναφή. Πώς

---

³ Σ.τ.Μ.: National Health Service. Το Εθνικό Σύστημα Υγείας του Ηνωμένου Βασιλείου, που προσφέρει δωρεάν κάλυψη για όλους τους κατοίκους της χώρας.

είναι να δουλεύεις στην πρώτη γραμμή, τι επιπτώσεις είχε στην προσωπική μου ζωή και πώς, μια μέρα απαίσια, συνειδητοποίησα πως δεν άντεχα άλλο πια (λυπάμαι που σας χαλάω το τέλος, αλλά πήγατε να δείτε τον *Τιτανικό* γνωρίζοντας πού πάει το πράγμα).

Στην πορεία θα σας βοηθάω με την ιατρική ορολογία και θα σας δίνω λίγες πληροφορίες για τις απαιτήσεις της κάθε θέσης. Αντίθετα με όσα κάνουν στους νέους γιατρούς, εγώ δεν θα σας ρίξω στα βαθιά περιμένοντας πως θα ξέρετε ακριβώς τι να κάνετε.

Εισαγωγή της διεθνούς έκδοσης

Το 2010, έπειτα από έξι χρόνια σπουδών και άλλα έξι στα νοσοκομεία, παραιτήθηκα από τη θέση μου του νέου γιατρού. Οι γονείς μου ακόμα μου το κρατάνε.

Βλέπετε, εμείς οι Βρετανοί λατρεύουμε το NHS¹. Είναι το μεγάλο μας καμάρι. Πείτε πως είμαστε μια οικογένεια που μένουμε λίγο παρακάτω και το αυτοκίνητό μας είναι αντίκα του 1940. Παίρνει βενζίνη με μόλυβδο, για να στρίψουμε βγάζουμε το χέρι μας από το παράθυρο, ο κινητήρας ξεκινά γυρίζοντας τη μανιβέλα –αλλά δουλεύει ακόμα. Ανήκει στην οικογένειά μας εδώ και γενιές και έρχονται άνθρωποι από διάφορα μέρη για να το θαυμάσουν (ποτέ δεν παίρνουν ένα δικό τους, ομολογουμένως απλώς το θαυμάζουν). Μπορείς να εξηγήεις συνεχώς ότι υπάρχουν νέα μοντέλα που πηγαίνουν πολύ πιο γρήγορα ή που έχουν τεχνολογία αιχμής ή που καίνε λιγότερη βενζίνη. Μπορείς να επισημάνεις ότι με τα χρήματα που ξοδεύουμε για να μπορεί να τσουλάει η σακαράκα μας θα μπορούσαμε να αγοράζουμε έναν ολόκληρο στόλο από ολοκαίνουρια αυτοκίνητα κάθε χρόνο, αλλά δεν θα μας πείσεις ποτέ να την αλλάξουμε. Δεν είναι θέμα λογικής, δεν είναι καν θέμα νοσταλγίας –είναι αγάπη.

---

¹ Σ.τ.Μ.: National Health Service. Το Εθνικό Σύστημα Υγείας του Ηνωμένου Βασιλείου που προσφέρει δωρεάν κάλυψη για όλους τους κατοίκους της χώρας.

Το NHS ιδρύθηκε το 1948, με βάση τρεις αρχές που ισχύουν ακόμα και σήμερα: να ανταποκρίνεται στις ανάγκες του πληθυσμού, να είναι οι υπηρεσίες του εξαρχής δωρεάν και η θεραπεία να δίνεται με βάση την πάθηση και όχι τη δυνατότητα πληρωμής. Ανά τον κόσμο έχουν εμφανιστεί και άλλα, πιθανότατα πιο αποδοτικά, συστήματα, κανένα όμως δεν είναι πιο δίκαιο.

Το 2015 ο υπουργός Υγείας, για λόγους μάλλον άγνωστους, αποφάσισε να κηρύξει πόλεμο στους νέους γιατρούς της χώρας. Ανακοίνωσε ότι θα τους επέβαλλε ένα νέο συμβόλαιο –ένα συμβόλαιο που θα είχε μεγάλο αντίκτυπο στις συνθήκες εργασίας τους και επομένως θα επηρέαζε ευθέως την ασφάλεια των ασθενών: κάτι δηλαδή που δεν θα στήριζε ποτέ κανέναν γιατρό. Με την κυβέρνηση να αρνείται τις διαπραγματεύσεις και αφού κατά τα φαινόμενα δεν υπήρχε άλλη επιλογή, οι γιατροί ψήφισαν απρόθυμα να ξεκινήσουν απεργία.

Οι εξελίξεις που ακολούθησαν ήταν σπαρακτικές. Ήθελα να κάνω κάτι, να προσπαθήσω να επαναφέρω τις ισορροπίες: οπότε ξέθαψα τα ημερολόγια που είχα κρατήσει όσο ήμουν ακόμα στο κουρμπέτι, τα οποία δεν είχαν δει το φως του ήλιου από τον πάτο του φωριαμού μου εδώ και σχεδόν μισή δεκαετία. Υπήρχε, άραγε, πιθανότητα αν το κοινό έβλεπε πώς πραγματικά ήταν η καθημερινότητα ενός γιατρού, να συνειδητοποιούσε πόσο γελοία ήταν η θέση της κυβέρνησης;

Ξανακοιτάζοντας τις σημειώσεις, –τα αστεία και τα τετριμμένα, τα αμέτρητα αντικείμενα σε διάφορες οπές και τη μικροπρεπή γραφειοκρατία– θυμήθηκα και τις βάρβαρες ώρες που δούλευα, αλλά και τον κολοσσιαίο αντίκτυπο που είχε στη ζωή μου η δουλειά του νέου γιατρού. Τα άγχη και τις πιέσεις, που πλέον μου φαίνονται ακραία και παράλογα, τότε απλώς τα είχα αποδεχτεί –ήταν μέρος της δουλειάς. Το NHS έχει τόσο πολλές ευθύνες και τόσο λίγους πόρους, που όλοι οι επαγγελματίες του χώρου της υγείας πρέπει να κάνουν πολύ περισσότερα απ’ όσα τους υπαγορεύει το καθήκον τους ώστε το σύστημα να συνεχίσει να λειτουργεί.

γεί. Υπήρχαν στιγμές καθώς ξεφύλλιζα τα ημερολόγια που δεν θα είχα παραξενευτεί αν μια καταχώριση έλεγε «κολύμπησα ως την Ισλανδία για έναν προγεννητικό έλεγχο» ή «χρειάστηκε να φάω ένα ελικόπτερο σήμερα.»

Ιδού λοιπόν: τα ημερολόγια που κράτησα την περίοδο που πέρασα στο NHS, με τα κονδυλώματα και όλα τα συναφή. Πώς είναι να δουλεύεις στην πρώτη γραμμή, τι επιπτώσεις είχε στην προσωπική μου ζωή και πώς, μια μέρα απαίσια, συνειδητοποίησα πως δεν άντεχα άλλο πια (λυπάμαι που σας χαλάω το τέλος, αλλά πήγατε να δείτε τον *Τιτανικό* γνωρίζοντας πού πάει το πράγμα).

Στην πορεία θα σας βοηθάω με την ιατρική ορολογία και θα σας δίνω λίγες πληροφορίες για τις απαιτήσεις της κάθε θέσης. Αντίθετα με όσα κάνουν στους νέους γιατρούς, εγώ δεν θα σας ρίξω στα βαθιά περιμένοντας πως θα ξέρετε ακριβώς τι να κάνετε.

Σημείωμα της ελληνικής έκδοσης

Όταν ο Άνταμ Κέι παρέδιδε στον εκδότη τα ημερολόγιά του για να ενισχύσει με τη φωνή του τους καταπονημένους και απελπισμένους γιατρούς του βρετανικού συστήματος υγείας (NHS), ίσως να μην είχε ιδέα πως αυτή η φωνή θα ακουγόταν σε ολόκληρο τον κόσμο και πως με τα παθήματά του θα γελούσαν κάποιοι που μόνο ακουστά έχουν το NHS ή θα συγκινούνταν άλλοι (ή και οι ίδιοι) που αντιμετωπίζουν καθημερινά τα ίδια και χειρότερα στη δική τους χώρα.

Σκοπός του παρόντος σημειώματος είναι να εξοικειώσει λίγο περισσότερο τον Έλληνα αναγνώστη με τις ιδιαιτερότητες του NHS –γιατί, όπως η Λάρισα δεν είναι Νιούκασλ και η Μάντσεστερ Σίτι δεν είναι ΠΑΟΚ, έτσι και το ΕΣΥ δεν είναι NHS. Μπορεί οι θεραπευτικές μέθοδοι να είναι παρόμοιες –μία άλλωστε είναι η ιατρική επιστήμη, απλώς μερικές φορές εξελίσσεται με διαφορετικούς ρυθμούς στα διάφορα μέρη της υφλίου– όμως έχουν αλλιώτικους τρόπους να ταλαιπωρούν τους ασθενείς και, κυρίως, να εξαντλούν τους γιατρούς, που πασχίζουν να σώσουν, να κουράρουν, να θεραπεύσουν, να βοηθήσουν, να ανακουφίσουν.

Εκεί που ο Έλληνας γιατρός μαθαίνει την επιστήμη του έπειτα από έξι χρόνια σπουδών και στη συνέχεια περιοδεύει, ως θίασος του ενός, στα όρη της Αιτωλοακαρνανίας ή στα παράλια της

Ηλείας, ο Βρετανός καταλήγει, έπειτα από πέντε έτη στο πανεπιστήμιο, σε ένα νοσοκομείο να ασκεί γενική ιατρική ως House Officer, ελπίζοντας (Ασκληπιός φυλάξοι) ότι η άγνοιά του δεν θα θέσει κανέναν σε κίνδυνο. Το σύστημα βέβαια λειτουργεί και ο ανειδίκευτος γιατρός του NHS δεν είναι σχεδόν ποτέ μόνος του –έχει πάντα κάποιον ανώτερο στην ιεραρχία να τον κατευθύνει, ακόμα κι αν αυτός ο ανώτερος έχει μόλις έναν χρόνο παραπάνω στο επάγγελμα.

Γι' αυτόν τον λόγο, η ιεραρχία στο NHS είναι σημαντική. Κατά τη μετάφραση του βιβλίου θελήσαμε να χρησιμοποιήσουμε όρους οικείους τόσο στους Έλληνες γιατρούς όσο και στον απλό αναγνώστη. Οι ρόλοι δεν είναι αντίστοιχοι, γι' αυτό και οι όροι δεν είναι ακριβώς ίδιοι με τους ελληνικούς. Ο House Officer, η αρχική βαθμίδα του NHS, έγινε στο βιβλίο Ανείδικευτος Ιατρός, ο Senior House Officer, τίτλος που αποκτάται έπειτα από έναν μόλις χρόνο, αποδόθηκε ως Νέος Ειδικευόμενος, γιατί ο γιατρός αποφασίζει ποια ειδικότητα θα ακολουθήσει. Στη συνέχεια, ο Βρετανός γιατρός γίνεται Registrar, αλλά τα καθήκοντά του δεν αλλάζουν και πολύ, οπότε ο ρόλος αυτός αποδόθηκε ως Παλαιός Ειδικευόμενος. Οι δύο επόμενες βαθμίδες, Senior Registrar και Consultant αποδόθηκαν ως Επιμελητής και Διευθυντής αντίστοιχα. (Ίσως οι ρόλοι τους να αντιστοιχούν καλύτερα στους βαθμούς του Επιμελητή Β' και Επιμελητή Α', αντίστοιχα, αλλά προτιμήσαμε να αποφεύγουμε τις συγχύσεις, αφού είχαμε ήδη δύο βαθμίδες ειδικευόμενων.) Εν συντομία, οι αντιστοιχίες στις βαθμίδες όπως εμφανίζονται στα ημερολόγια του Άνταμ Κέι είναι οι εξής:

House Officer: Ανείδικευτος Ιατρός
Senior House Officer: Νέος Ειδικευόμενος
Registrar: Παλαιός Ειδικευόμενος
Senior Registrar: Επιμελητής
Consultant: Διευθυντής

Αυτό που δεν δείχνει η βαθμίδα είναι η επιθυμία των γιατρών να βοηθήσουν πραγματικά τον συνάνθρωπό τους. Ο Κέι μπορεί να μην είναι πια γιατρός, αλλά μας προσφέρει ένα παράθυρο στις σκέψεις και στις αγωνίες των γιατρών, οι οποίες ενδέχεται, εντέλει, να είναι κοινές για όλους τους γιατρούς του κόσμου.

Γιώργος Μαραγκός

1

Ανειδίκευτος

Η απόφαση να εργαστώ στην ιατρική είναι κατά βάση μια εκδοχή του μπνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που λαμβάνετε στις αρχές του Οκτώβρη, με το οποίο σας ρωτάει η εταιρεία τι θέλετε να φάτε στο χριστουγεννιάτικο πάρτι της. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι θα διαλέξετε το κοτόπουλο, έτσι για ασφάλεια, και το πιο πιθανό είναι πως όλα θα πάνε καλά. Τι θα γίνει όμως αν κάποιος μοιραστεί στο Facebook ένα φρικιαστικό βίντεο από μονάδα παραγωγής πουλερικών την προηγούμενη μέρα κι εσείς δείτε παρά τη θέλησή σας πώς αφαιρούν τα ράμφη από τα κοτοπουλάκια; Κι αν πεθάνει ο Μόρισεϊ τον Νοέμβριο και από σεβασμό στη μνήμη του αλλάξετε πλήρως τον παλιό τρόπο ζωής σας που ήταν αφιερωμένος σχεδόν αποκλειστικά στην κατανάλωση κρέατος; Κι αν αναπτύξετε μια θανατηφόρα αλλεργία στο εσκαλόπ; Εντέλει, κανείς δεν ξέρει τι θα έχει όρεξη να φάει εξήντα δείπνα αργότερα.

Όλοι οι γιατροί επιλέγουν τη σταδιοδρομία τους στα δεκαέξι, δύο χρόνια πριν τους επιτρέψει ο νόμος να στείλουν σε μήνυμα μια φωτογραφία με τα γεννητικά τους όργανα. Όταν κάθεσαι και διαλέγεις τι εισαγωγικές εξετάσεις θες να δώσεις, μπαίνεις σε μια πορεία που συνεχίζει μέχρι να πάρεις σύνταξη ή να πεθάνεις και, σε αντίθεση με το χριστουγεννιάτικο πάρτι της εταιρείας σου, η Τζάνετ από τις προμήθειες δεν θα αλλάξει το κοτόπουλό σου με το δικό της σουβλάκι με χαλούμι –αυτό είναι και τέλος.

Στα δεκαέξι σου, οι λόγοι που σε κάνουν να θέλεις να ξεκινήσεις μια σταδιοδρομία στην ιατρική μάλλον μοιάζουν κάπως με τους εξής: «Η μαμά μου/ο μπαμπάς μου είναι γιατρός», «Μου αρέσει το *Holby City*¹» ή «Θέλω να θεραπεύσω τον καρκίνο». Ο πρώτος και ο δεύτερος λόγος είναι γελοίοι, ενώ ο τρίτος θα ήταν μια χαρά –αν και υπερβολικά σοβαρός– αν εξαιρέσεις το γεγονός ότι οι ερευνητές κάνουν κάτι τέτοιο, όχι οι γιατροί. Εξάλλου, το να απαιτεί κανείς να κρατήσει ο άλλος τον λόγο του σε αυτή την ηλικία φαντάζει κάπως άδικο, κάτι αντίστοιχο με το να θεωρείται δεσμευτικό συμβόλαιο η ζωγραφιά «Θέλω να γίνω αστροναύτης» που είχες κάνει στα πέντε σου.

Εγώ, προσωπικά, δεν θυμάμαι η ιατρική να ήταν ποτέ μια συνειδητή απόφαση καριέρας, αλλά αποτελούσε μάλλον, όσον αφορά τη ζωή μου, την προεπιλογή –το μεταλλόφωνο στον ήχο κλήσης του τηλεφώνου, η φωτογραφία της οροσειράς στην επιφάνεια εργασίας του υπολογιστή. Μεγάλωσα σε εβραϊκή οικογένεια (αν και ασκούσαν τη θρησκεία μόνο για το καλό φαγητό): πήγα σ' ένα από τα σχολεία εκείνα που είναι σαν εργοστάσια παραγωγής γιατρών, δικηγόρων και υπουργών· και ο μπαμπάς μου ήταν γιατρός. Όλα τα σημάδια προς τα κει με οδηγούσαν.

Καθώς οι αιτήσεις για τις ιατρικές σχολές είναι δέκα φορές περισσότερες από τις θέσεις, όλοι οι υποψήφιοι πρέπει να περάσουν από συνέντευξη, και μόνο αυτοί που τα πάνε καλύτερα κατά την ανάκριση θα γίνουν δεκτοί. Θεωρείται δεδομένο ότι όλοι οι υποψήφιοι έχουν βάλει πλώρη να πάρουν παντού άριστα στις εξετάσεις τους, οπότε τα πανεπιστήμια βασίζονται στις αποφάσεις τους σε μη ακαδημαϊκά κριτήρια. Αυτό έχει μια λογική, εδώ που τα λέμε: ένας γιατρός πρέπει να είναι ψυχολογικά κατάλληλος για τη δουλειά –ικανός να παίρνει αποφάσεις κάτω από τρομακτική πίεση, ικανός να λείι τα κακά νέα σε αγωνιούντες συγγενείς, ικανός να αντιμετωπίζει τον θάνατο σε καθημερινή βάση. Θα πρέπει

---

¹ Σ.Γ.Μ.: Σειρά ιατρικού περιεχομένου στο BBC.

να έχουν αυτό το κάτι που δεν μπορείς να το μάθεις απέξω και δεν μπορείς να το βαθμολογήσεις: ένας σπουδαίος γιατρός πρέπει να έχει μια τεράστια καρδιά και μια διευρυμένη αορτή, μέσα από τις οποίες να αντλείται μια πελώρια λίμνη συμπόνιας και ανθρωπιάς.

Έτσι θα νόμιζε κανείς, τουλάχιστον. Στην πραγματικότητα, οι ιατρικές σχολές δεν δίνουν δεκάρα τσακιστή για όλα αυτά. Δεν ελέγχουν καν αν παθαίνεις τίποτα όταν βλέπεις αίμα. Αντί γι' αυτό, έχουν εμμονή με τις εξωσχολικές δραστηριότητες. Ο ιδανικός τους φοιτητής είναι αρχηγός δύο αθλητικών ομάδων, πρωταθλητής κολύμβησης στην περιφέρειά του, επικεφαλής μιας ορχήστρας νέων και συντάκτης της σχολικής εφημερίδας. Πρόκειται για καλλιτεία συμπαθητικότητας, μόνο που δεν σου δίνουν κορδέλα. Κοιτάξτε τι λέει η Wikipedia για οποιονδήποτε διάσημο γιατρό και θα δείτε: «Αποδείχτηκε ικανός παίκτης του ράγκμπι στα νεανικά τμήματα. Ήταν άριστος δρομέας μεγάλων αποστάσεων και κατά το τελευταίο έτος στο σχολείο ήταν υπαρχηγός της ομάδας στίβου.» Η συγκεκριμένη περιγραφή ανήκει σε κάποιον δόκτορα Χ. Σίμπαν², οπότε το σύστημα ίσως να μην είναι και το καλύτερο.

Το Ιμπήριαλ Κόλετζ του Λονδίνου θεώρησε ότι οι διακρίσεις μου στο πιάνο και στο σαξόφωνο στη δεύτερα γυμνασίου, μαζί με μερικές σκιτζίδικες κριτικές θεάτρου για το σχολικό περιοδικό, μου πρόσφεραν ό,τι χρειαζόμουν για να περάσω μια ζωή στα νοσοκομεία, κι έτσι το 1998 έφτιαξα τη βαλίτσα μου και ξεκίνησα το επικίνδυνο ταξίδι των δέκα χιλιομέτρων από το Ντάλις στο Σάουθ Κένσινγκτον.

Όπως έχετε ενδεχομένως φανταστεί, το να μάθει κανείς κάθε λεπτομέρεια της ανατομίας και της φυσιολογίας του ανθρώπινου σώματος, μαζί με κάθε πιθανό τρόπο να χαλάσει, είναι μια, αν μη τι άλλο, γιγάντια αποστολή. Αλλά η ευφορία από τη γνώση ότι

---

² Σ.τ.Μ.: Βρετανός γιατρός που κρίθηκε ένοχος για τον φόνο δεκαπέντε ασθενών του, αν και ο πραγματικός αριθμός των θυμάτων του ενδέχεται να φτάνει και τα 250.

μια μέρα θα γινόμουν γιατρός –είναι τόσο μεγάλη υπόθεση, που αλλάξεις στην κυριολεξία το όνομά σου, σαν υπερήρωας ή διεθνής εγκληματίας– μου έδωσε την ώθηση να υπομείνω τα έξι αυτά χρόνια και να κατευθυνθώ προς τον στόχο μου.

Και να με, λοιπόν, νέος ιατρός³. Θα μπορούσα να είχα πάει στο *Mastermind*⁴ με ειδικευση στο «ανθρώπινο σώμα». Όλοι στο σπίτι θα φώναζαν στην τηλεόραση ότι το θέμα που είχα επιλέξει ήταν υπερβολικά τεράστιο και ευρύ, ότι θα έπρεπε να είχα διαλέξει κάτι όπως «αθνηροσκήρωση» ή «κάλοι», αλλά θα είχαν κάνει λάθος. Θα τα είχα πάει εκπληκτικά.

Είχε έρθει επιτέλους η ώρα να βγω στους θαλάμους του νοσοκομείου, οπλισμένος με όλη αυτή την εξαντλητική γνώση και να μετατρέψω τη θεωρία σε πράξη. Ήμουν έτοιμος να πετάξω στα ουράνια. Το χτύπημα, λοιπόν, ήταν δυνατό όταν ανακάλυψα ότι είχα περάσει το ένα τέταρτο της ζωής μου στην Ιατρική Σχολή και τίποτα δεν με είχε ούτε κατά διάνοια προετοιμάσει για τη ζωή ενός ανειδίκευτου⁵ που θύμιζε Δόκτορα Τζέκιλ και Κύριο Χάιντ.

Κατά τη διάρκεια της μέρας, η δουλειά ήταν διαχειρίσιμη, παρόλο που σου έκαιγε το μυαλό και σου έτρωγε τον χρόνο. Εμφανίζεσαι κάθε πρωί να κάνεις «τους γύρους», κατά τους οποίους ολοκληρώνει η ομάδα σου από γιατρούς επισκέπεται κάθε ασθενή στην πτέρυγα. Ακολουθείς από πίσω σαν υπνωτισμένο παπάκι, το κεφάλι σου να γέρνει στη μια πλευρά για να δείχνεις ότι νοιάζεσαι, σημειώνοντας καθετί που βγαίνει από το στόμα των ανωτέρων σου –κλείστε μια μαγνητική, στείλτε τον στο ρευματολογικό,

---

³ «Νέοι» ιατροί είναι όλοι όσοι δεν είναι ακόμα διευθυντές. Το πράγμα δημιουργεί μάλλον μια σύγχυση, καθώς πολλοί από αυτούς τους νέους γιατρούς είναι αρκετά παλιοί –μερικοί εργάζονται και δεκαπέντε χρόνια και έχουν πάρει στο μεταξύ διδακτορικό και άλλα μεταπτυχιακά διπλώματα. Είναι σαν να λες όσους είναι μέσα στο Ουέστμινστερ, εκτός από τον πρωθυπουργό, νεους πολιτικούς.

⁴ Σ.τ.Μ.: Τηλεπαιχνίδι γνώσεων στο Ηνωμένο Βασίλειο.

⁵ Η ιεραρχία έχει ως εξής: Ανειδίκευτος, νέος ειδικευόμενος, παλαιός ειδικευόμενος, επιμελητής, διευθυντής. Πρόσφατα έδωσαν νέα ονόματα στις βαθμίδες: τώρα πα είναι F1, F2, ST1-7. Όλοι χρησιμοποιούν όμως την παλιά ορολογία, όπως όταν τα Coco Pops έγιναν για λίγο καιρό Choco Krispies.

κανονίστε ένα ηλεκτροκαρδιογράφημα. Και μετά περνάς το υπόλοιπο της εργάσιμης μέρας σου (αλλά συνήθως και τέσσερις απλήρωτες ώρες επιπλέον) ασχολούμενος με δεκάδες ή μερικές φορές εκατοντάδες μικροδουλειές –να συμπληρώνεις φόρμες, να κάνεις τηλεφωνήματα. Στην ουσία δεν είσαι παρά προσωπικός βοηθός πολυτελείας. Δεν ήταν αυτό που είχα σπουδάσει με τόσο κόπο, αλλά τι να κάνεις;

Οι νυχτερινές βάρδιες, όμως, έκαναν τον Δάντη να μοιάζει με Ντίσνεϊ –ένας αδυσώπητος εφιάλτης που με έκανε να μετανιώνω που μου είχε περάσει από το μυαλό η σκέψη πως δεν αξιοποιούσα κατάλληλα την εκπαίδευσή μου. Τη νύχτα ο ανειδίκευτος παίρνει έναν μικρό βομβητή που αποκαλείται χαϊδευτικά «μπλιμπλίκι», αλλά και την ευθύνη κάθε ασθενούς στο νοσοκομείο. Του καθηνός, γαμώτο. Ο νέος και ο παλιός ειδικευόμενος της νυχτερινής βάρδιας θα είναι κάτω στα επείγοντα εξετάζοντας και εισάγοντας ασθενείς, ενώ εσύ είσαι πάνω στους θαλάμους, καπετάνιος και πλήρωμα μαζί. Και το πλοίο είναι τεράστιο κι έχει πιάσει φωτιά και κανείς δεν σου έχει μάθει ουσιαστικά ναυσιπλοΐα. Σε έχουν εκπαιδεύσει πώς να εξετάζεις το καρδιαγγειακό σύστημα των ασθενών, ξέρεις τη φυσιολογία της στεφανιαίας αρτηρίας, αλλά ακόμα κι όταν αναγνωρίζεις κάθε σημάδι και σύμπτωμα μιας καρδιακής προσβολής, είναι πολύ διαφορετικό από το να την αντιμετωπίζεις για πρώτη φορά.

Το μπλιμπλίκι σου θα χτυπάει από τον κάθε θάλαμο, την κάθε νοσοκόμα, το κάθε επείγον περιστατικό –δεν σταματάει καθόλου όλη νύχτα. Οι ανώτεροι συνάδελφοί σου κάτω στα επείγοντα εξετάζουν ασθενείς με συγκεκριμένα προβλήματα, όπως πνευμονία ή κάποιο σπασμένο πόδι. Οι δικοί σου ασθενείς αντιμετωπίζουν κι αυτοί παρόμοιες επείγουσες καταστάσεις, αλλά είναι ασθενείς του νοσοκομείου, που σημαίνει ότι κάτι δεν πήγαινε καθόλου καλά μαζί τους εξαρχής. Πρόκειται για κατάσταση «φτιάξε το δικό σου χάμπουργκερ» με συμπτώματα επί παθήσεων επί νοσημάτων: βλέπεις έναν ασθενή με πνευμονία που εισήχθη για

ηπατική ανεπάρκεια ή έναν ασθενή που έσπασε το πόδι του πέφτοντας από το κρεβάτι έπειτα από επιληπτικό επεισόδιο. Είσαι ένα κινητό, ουσιαστικά ανεκπαίδευτο τμήμα επειγόντων του ενός, γίνεσαι μούσκεμα από σωματικά υγρά (και όχι από τα καλά) και εξετάζεις μια ατέλειωτη ροή από ανησυχητικά άρρωστους ασθενείς, οι οποίοι πριν από δώδεκα ώρες είχαν μια ολόκληρη ομάδα γιατρών να τους κουράρει. Ξαφνικά νιώθεις μια νοσταλγία για τα δεκαεξάωρα γραφειοκρατίας που έχεις περάσει (ή, ιδανικά, για μια μεσοβέζικη δουλειά, που δεν είναι ούτε υπεράνω των ικανοτήτων σου ούτε κάτω από αυτές).

Είτε που θα πνιγείς είτε που θα κολυμπήσεις, και πρέπει να μάθεις πώς να κολυμπάς, αλλιώς θα πνιγούν μαζί σου και μια караβιά ασθενείς. Και η διαστροφή είναι ότι όλα αυτά τα έβρισκα κάπως συναρπαστικά. Ναι, εντάξει, η δουλειά ήταν σκληρή, και όντως οι ώρες ήταν κατά βάση απάνθρωπες και, ναι, είδα πράγματα που έχουν μείνει χαραγμένα στο μυαλό μου μέχρι σήμερα, αλλά ήμουν γιατρός πια.

Τρίτη 3 Αυγούστου 2004

Μέρα πρώτη. Η Χ.⁶ μου έφτιαξε μεσημεριανό να πάρω στη δουλειά. Έχω καινούριο σπηθοσκόπιο⁷, καινούριο πουκάμισο και καινούρια ηλεκτρονική διεύθυνση: atom.kay@nhs.net. Αισθάνομαι καλά που γνωρίζω πως ό,τι κι αν συμβεί σήμερα, κανείς δεν μπορεί να με κατηγορήσει πως είμαι ο πιο ανίκανος στο νοσοκομείο. Κι ακόμα κι αν είμαι, μπορώ να κατηγορήσω τον Άτομ.

Χαίρομαι που έχω μια ιστορία για να σπάσω τον πάγο, αλλά στην παμπ μετά, αυτό που έχω εγώ να πω ξεπερνιέται από τη φίλη μου την Αμάντα. Το επώνυμο της Αμάντα είναι Σόντερς-Βεστ. Έχουν γράψει την παύλα ως λέξη στην ηλεκτρονική της διεύθυνση, οπότε αυτή είναι amanda.saundershyphenvest@nhs.net.

Τετάρτη 18 Αυγούστου 2004

Ο ασθενής ΟΜ είναι ένας εβδομηντάχρονος συνταξιούχος από το Στόουκ-ον-Τρεντ. Απόψε όμως ο Μάθιου θα είναι ένας εκκεντρικός Γερμανός καθηγητής με κατόλου πειζική πγοφογά. Όχι μόνο απόψε, μάλιστα, αλλά και σήμερα το πρωί, το απόγευμα και κάθε μέρα της νοσηλείας του· χάρη στην γεροντική του άνοια που έχει επιδεινωθεί από τη λοίμωξη του ουροποιητικού του συστήματος.⁸

Η αγαπημένη συνήθεια του καθηγητή ΟΜ είναι να ακολουθεί τους γιατρούς που κάνουν τις επισκέψεις τους, με τη νοσοκομειακή του ρόμπα φορεμένη ανάποδα, σαν να είναι λευκή ιατρική

---

⁶ Με τη Χ. είχαμε σχέση εδώ και έξι μήνες και υπέφερε κι αυτή μαζί μου. Μην ανησυχείτε –δεν θα χρειαστεί να θυμάστε τεράστιο αριθμό χαρακτήρων. Δεν είμαστε στο *Game of Thrones*.

⁷ Δεν έχω πρόβλημα να εξηγήω την ορολογία στην πορεία, αλλά αν δεν ξέρετε τι είναι το σπηθοσκόπιο, καλύτερα να ξαναδωρίσετε το βιβλίο σε κάποιον άλλον.

⁸ Στους ηλικιωμένους, οι λοιμώξεις του ουροποιητικού συστήματος ή οποιαδήποτε ήπια λοίμωξη τούς κάνουν συχνά να τα κάνουν λίγο.

«Τόσο αστείο και σημαντικό
που θα πρέπει να συνταγογραφείται.»

-*Guardian*

Καλώς ήλθατε στη ζωή ενός νέου γιατρού.

Δουλειά 97 ώρες την εβδομάδα.

Αποφάσεις ζωής και θανάτου.

Ένα ατελείωτο τσουνάμι σωματικών υγρών.

Και το παρκόμετρο του νοσοκομείου να βγάζει
περισσότερα από εσένα...

Ανάμεσα σε βάρδιες χωρίς τέλος, νύχτες χωρίς
ύπνο και Σαββατοκύριακα στη δουλειά, ο Άνταμ Κέι
καταγράφει στο ημερολόγιό του, δίχως ενδοιασμούς
και υπεκφυγές, τις εμπειρίες του ως νέος γιατρός.
Ξεκαρδιαστικό, τρομακτικό και συγκινητικό,
περιγράφει όλα όσα θα θέλατε να μάθετε
-και αρκετά που δεν θα θέλατε- για τη ζωή
μέσα κι έξω από τις πτέρυγες ενός νοσοκομείου.

- 60.000 κριτικές 4* και 5* στο Goodreads
- Specsavers National Book of the Year
- Books are my Bag - Βραβείο Αναγνωστών 2017
- 17 εβδομάδες No 1 στους *Sunday Times*
- Μεταφέρεται σε τηλεοπτική σειρά για το BBC

 ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΚΛΕΙΔΑΡΙΘΜΟΣ
www.klidarithmos.gr

